

INVESTIȚIILE STRĂINE DIRECTE

ÎN ROMÂNIA

în anul 2010

Cercetarea statistică privind investițiile străine directe (ISD) a fost realizată de Banca Națională a României în colaborare cu Institutul Național de Statistică. Obiectivul principal al cercetării statistice a fost determinarea soldului ISD în România la 31 decembrie 2010 și a fluxurilor (mișcărilor) ISD în cursul exercițiului financiar 2010, în întreprinderile investiție străină directă rezidente.

PRECIZĂRI METODOLOGICE

Metodologia utilizată la realizarea cercetării statistice ISD 2010 a fost cea prevăzută de manualul bilanțului de plăți al Fondului Monetar Internațional, ediția a 5-a (BPM5).

• **Investiția străină directă:** relație investițională de durată, între o entitate rezidentă și o entitate nerezidentă; de regulă, implică exercitarea de către investitor a unei influențe manageriale semnificative în întreprinderea în care a investit.

Sunt considerate **investiții străine directe:** capitalul social vărsat și rezervele ce revin unui investitor nerezident care deține cel puțin 10% din capitalul social subscris al unei întreprinderi rezidente, creditele dintre acest investitor sau grupul din care face parte acesta și întreprinderea în care a investit, precum și profitul reinvestit de către acesta.

De asemenea, sunt considerate **investiții străine directe,** capitalurile din companiile rezidente asupra cărora investitorul nerezident exercită o influență semnificativă pe cale indirectă și anume: capitalurile proprii ale asociaților și filialelor rezidente ale întreprinderii rezidente în care investitorul nerezident deține cel puțin 10% din capitalul social subscris.

• **Investitorul străin direct:** persoană juridică, persoană fizică sau grup de persoane ce acționează concertat, care deține cel puțin 10% din capitalul social subscris (respectiv din capitalul de dotare al entităților fără personalitate juridică) sau cel puțin 10% din voturi, într-o întreprindere situată în afara propriei țări de rezidență.

• **Întreprinderea investiție străină directă:** este o întreprindere rezidentă, cu sau fără personalitate juridică, în care un investitor nerezident deține cel puțin 10% din capitalul social subscris sau din voturi, respectiv din capitalul de dotare în cazul întreprinderilor fără personalitate juridică (sucursale). Deținerea a cel puțin 10% din capitalul social subscris sau din voturi, respectiv din capitalul de dotare, este primordială în stabilirea relației de investiție directă.

• **Întreprinderea investiție străină directă de gradul II:** este o întreprindere rezidentă, cu personalitate juridică, în care un investitor străin direct controlează, prin intermediul unei întreprinderi investiție străină directă, cel puțin 10% din capitalul social subscris. Întreprinderile investiție străină directă de gradul II sunt filiale sau asociate ale întreprinderilor investiție străină directă. Filialele reprezintă companiile rezidente în care întreprinderile ISD dețin cel puțin 50% din capitalul social subscris, iar asociatele sunt companiile rezidente în care întreprinderile ISD dețin între 10 și 50 % din capitalul social subscris.

• **Investiția directă reversibilă:** relația investițională de sens invers investiției străine directe pe care o întreprindere investiție directă rezidentă o are cu investitorul străin direct, dacă întreprinderea rezidentă are o participație de sub 10% din capitalul social al investitorului străin direct.

• **Componentele investițiilor străine directe:**

• **Capitaluri proprii:** capitalul social subscris și vărsat, atât în numerar cât și prin contribuții în natură, deținut de nerezidenți în companii rezidente, precum și cota aferentă din rezerve; în mod corespunzător, în cazul sucursalelor, se ia în considerare capitalul de dotare aflat la dispoziția acestora.

• **Creditul net: creditele primite** de către întreprinderea investiție străină directă de la investitorul străin direct sau din cadrul grupului de firme nerezidente din care face parte acesta, mai puțin **creditele acordate** de către întreprinderea investiție străină directă investitorului străin direct sau unei alte firme din cadrul grupului respectiv de firme.

• **Tipurile investițiilor străine directe** (diferențiate după contribuția fluxului de participații străine la capital în întreprinderile investiție străină directă):

• **Greenfield:** înființarea de întreprinderi de către sau împreună cu investitori străini (investiții pornite de la zero);

• **Fuziuni și achiziții** : preluarea integrală sau parțială de întreprinderi de către investitori străini de la rezidenți;

• **Dezvoltare de firme** : majorarea deținerilor de capital ale investitorilor străini în întreprinderi investiție străină directă .

REZULTATELE CERCETĂRII STATISTICE PRIVIND INVESTIȚIILE STRĂINE DIRECTE ÎN ROMÂNIA ÎN ANUL 2010

1. Fluxul net de ISD

Fluxul net de ISD în anul 2010 a înregistrat un nivel de **2220 milioane euro** și este structurat astfel:

• **Participațiile nete** ale investitorilor străini direcți la capitalul întreprinderilor investiție străină directă din România în valoare de 1824 milioane euro (82,2 % din fluxul net de ISD). **Participațiile nete** rezultă din diminuarea **participațiilor**, în valoare de 4067 milioane euro, cu **pierderea netă**, în sumă de 2243 milioane euro. *Pierderea netă* a rezultat prin scăderea din *profitul net al întreprinderilor ISD* realizat în anul 2010 în valoare de 4222 milioane euro a *dividendelor repartizate* în anul 2010 în valoare de 1970 milioane euro, după care această valoare a fost diminuată cu *pierderile întreprinderilor ISD* din anul 2010 în valoare de 4495 milioane euro. Modul de calcul este în conformitate cu metodologia internațională de determinare a *profitului reinvestit* de către întreprinderile ISD, respectiv a *pierderii nete* înregistrate de către acestea.

• **Creditul net primit** de către întreprinderile investiție străină directă de la investitorii străini direcți, inclusiv din cadrul grupului, în sumă de 396 milioane euro, ceea ce reprezintă 17,8% din fluxul net al ISD.

2. Soldul ISD la sfârșitul anului

Soldul final al ISD la 31 decembrie 2010, rezultat din adăugarea la soldul inițial a fluxului net de ISD, precum și a diferențelor valorice pozitive/negative provenite din reevaluările datorate modificării cursului valutar și a prețurilor unor active, cât și din retratări contabile a valorii unor solduri inițiale, a înregistrat nivelul de **52585 milioane euro**, mai mare cu 5,2 % decât soldul final ISD al anului 2009.

Participațiile la capitalul social (inclusiv profitul reinvestit) al întreprinderilor investiție străină directă aveau la sfârșitul anului 2010 valoarea de 35529 milioane euro (67,6% din soldul

final al ISD), iar **creditul net** total primit de către acestea de la investitorii străini direcți, inclusiv din cadrul grupului, a înregistrat nivelul de 17056 milioane euro, ce reprezintă 32,4% din soldul final al ISD. Creditul net cuprinde creditele pe termen mediu și lung cât și cele pe termen scurt acordate de către investitorii străini întreprinderilor lor din România, atât direct cât și prin intermediul altor firme nerezidente membre ale grupului.

2.1. Repartizarea soldului ISD pe principalele activități economice

Din punct de vedere al orientării investitorilor străini spre ramuri economice (conform CAEN Rev.2), ISD s-au localizat cu precădere în *industria prelucrătoare* (32% din total). În cadrul acestei industrii cele mai bine reprezentate ramuri sunt *prelucrare țitei, produse chimice, cauciuc și mase plastice* (6,9% din total), *metalurgia* (5,3%), *industria mijloacelor de transport* (4,9%), *industria alimentară, a băuturilor și tutunului* (3,9%) și *ciment, sticlă, ceramică* (3,2%).

Alte activități care au atras importante ISD sunt *intermedierile financiare și asigurările* (reprezintă 19,1% din totalul ISD), *comerțul cu amănuntul și cu ridicata* (12,4%), *construcții și tranzacții imobiliare* (9%), *tehnologia informației și comunicații* (5,9%).

Investiții străine directe în România la 31 decembrie 2010 Repartizare pe principalele activități economice

	milioane euro	
	Valoare	% din total ISD
TOTAL, din care:	52585	100.0
Industrie	23093	43.9
Industria extractivă	2388	4.5
Industria prelucrătoare, din care:	16840	32.0
- alimente, băuturi și tutun	2081	3.9
- ciment, sticlă, ceramică	1663	3.2
- fabricare produse din lemn, inclusiv mobilă	1013	1.9
- fabricarea calculatoarelor, altor produse electronice,	840	1.6
- mașini, utilaje și echipamente	950	1.8
- metalurgie	2777	5.3
- mijloace de transport	2589	4.9
- prelucrare țitei, produse chimice, cauciuc și mase	3615	6.9
- textile, confecții și pielărie	835	1.6
- alte ramuri ale industriei prelucrătoare	477	0.9
Energie electrică, gaze și apă	3865	7.4
Activități profesionale, științifice, tehnice și administrative	2560	4.9
Agricultură, silvicultură și pescuit	1068	2.0
Comerț	6519	12.4
Construcții și tranzacții imobiliare	4746	9.0
Hoteluri și restaurante	417	0.8
Intermedieri financiare și asigurări	10055	19.1
Tehnologia informației și comunicații	3081	5.9
Transporturi	788	1.5
Alte activități	258	0.5

2.2. Imobilizările corporale și necorporale în întreprinderile ISD

Având în vedere rolul foarte important în creșterea economică pe care îl joacă imobilizările corporale și cele necorporale, precum și caracterul de durată, pe care acestea îl imprimă ISD, cercetarea statistică și-a propus determinarea ponderii acestor categorii de destinații finale ale investițiilor în soldul ISD la finele anului 2010, cât și repartizarea lor pe principalele activități economice.

Se constată că imobilizările corporale și necorporale, cu un sold la finele anului 2010 în valoare de 24309 milioane euro, reprezintă 46,2% din soldul total al ISD, inducând un grad semnificativ de stabilitate al investiției străine.

Activitățile economice în care ISD se regăsesc în imobilizări corporale și necorporale la un nivel semnificativ sunt: *industria* (26,1% din total ISD), iar în cadrul acesteia *industria prelucrătoare* (cu 18,2% din total ISD), *comerțul cu amănuntul și cu ridicata* (6,5%), *construcțiile și tranzacțiile imobiliare* (4,5%), *tehnologia informației și comunicații* (2,9%).

Investiții străine directe în România la 31 decembrie 2010 Imobilizări corporale și necorporale Repartizare pe principalele activități economice

	milioane euro	
	Imobilizări corporale și necorporale	
	Valoare	% din total investiții străine directe
TOTAL	24309	46.2
Industria	13740	26.1
Industria extractivă	2066	3.9
Industria prelucrătoare, din care:	9576	18.2
- mijloace de transport	1701	3.2
- metalurgie	1635	3.1
- prelucrare țitei, produse chimice, cauciuc și mase plastice	1524	2.9
- alimente, băuturi și tutun	1463	2.8
- ciment, sticlă, ceramică	961	1.8
- fabricare produse din lemn, inclusiv mobila	679	1.3
- mașini, utilaje și echipamente	493	0.9
- textile, confecții și pielărie	458	0.9
- fabricarea calculatoarelor, altor produse electronice, optice și electrice	413	0.8
- alte ramuri ale industriei prelucrătoare	249	0.5
Energie electrică, gaze și apă	2098	4.0
Comerț	3394	6.5
Construcții și tranzacții imobiliare	2367	4.5
Tehnologia informației și comunicații	1533	2.9
Intermedieri financiare și asigurări	1428	2.7
Transporturi	536	1.0
Activități profesionale, științifice, tehnice și administrative și servicii suport	492	0.9
Agricultura, silvicultura și pescuit	457	0.9
Hoteluri și restaurante	263	0.5
Alte activități	99	0.2

2.3. Repartizarea soldului ISD pe regiuni de dezvoltare

Din punct de vedere teritorial se observă orientarea cu precădere a ISD spre regiunea de dezvoltare BUCUREȘTI-ILFOV (62,2%), alte regiuni de dezvoltare beneficiare de ISD fiind Regiunea CENTRU (7,4%), Regiunea SUD MUNTENIA (7,3%), Regiunea VEST (6,5%) și Regiunea SUD-EST (6,3%).

Regiunea NORD-EST este cea mai puțin atractivă pentru investitorii străini, aici înregistrându-se numai 2,4% din investiția străină directă.

La analiza dispersiei teritoriale a ISD trebuie avut în vedere și faptul că cercetarea statistică a localizat ISD după sediul social al întreprinderilor investiție directă, ceea ce nu corespunde totdeauna cu locul de desfășurare a activității economice.

Investiții străine directe în România la 31 decembrie 2010 Repartizare pe regiuni de dezvoltare

	milioane euro	
	Total	
	Valoare	% din total ISD
TOTAL, din care:	52585	100.0
BUCUREȘTI-ILFOV	32720	62.2
CENTRU	3909	7.4
SUD MUNTENIA	3816	7.3
VEST	3446	6.5
SUD-EST	3290	6.3
NORD-VEST	2232	4.2
SUD-VEST OLTENIA	1928	3.7
NORD-EST	1244	2.4

2.4. Repartizarea soldului ISD pe țări de origine

Repartizarea soldului ISD în funcție de țările de proveniență a capitalului este redată în tabelul de mai jos. Sunt evidențiate toate țările de origine a investițiilor directe de cel puțin 100 milioane euro.

Repartizarea a fost realizată în funcție de țara deținătorului nemijlocit a cel puțin 10% din capitalul social al întreprinderilor investiție directă rezidente, conform principiului „*Immediate Country Basis*”.

**Investiții străine directe în România
la 31 decembrie 2010
Repartizare pe țări de origine**

milioane euro

	Total	
	Valoare	% din total ISD
TOTAL, din care:	52585	100.0
Olanda	10903	20.7
Austria	9346	17.8
Germania	6398	12.2
Franța	4384	8.3
Grecia	3016	5.7
Italia	2808	5.3
Cipru	2550	4.9
Elveția	2021	3.8
Statele Unite ale Americii	1349	2.6
Spania	1064	2.0
Luxemburg	989	1.9
Cehia	972	1.8
Belgia	864	1.6
Ungaria	717	1.4
Marea Britanie	627	1.2
Turcia	615	1.2
Danemarca	384	0.7
Virgine Britanice (Insulele)	379	0.7
Suedia	312	0.6
Liban	254	0.5
Polonia	211	0.4
Canada	207	0.4
Portugalia	206	0.4
Gibraltar	161	0.3
BERD (Banca Europeană pentru Reconstrucție și Dezvoltare)	158	0.3
Finlanda	156	0.3
Israel	155	0.3
Japonia	154	0.3
Irlanda	146	0.3
Alte țări *	1079	2.1

* Țări a căror investiție este mai mică de 100 de milioane de euro

Primele 5 țări clasate după ponderea deținută în soldul ISD la 31 decembrie 2010 sunt: Olanda (20,7% din soldul ISD la sfârșitul anului 2010), Austria (17,8 %), Germania (12,2%), Franța (8,3%) și Grecia (5,7%), ierarhie înregistrată și în anul 2009.

3. Tipuri de investiții străine directe

Fluxul de participații la capital în întreprinderile ISD în valoare de 4067 milioane euro este diferențiat în *greenfield*, *fuziuni și achiziții* și *dezvoltare de firme*.

În anul 2010 *investițiile greenfield* au înregistrat un nivel foarte redus, de numai 46 milioane euro reprezentând 1,1% din participațiile la capital în întreprinderile investiție străină directă în anul 2010, în aceeași situație aflându-se și investițiile din categoria *fuziuni și achiziții (M&A)* cu 93 milioane euro (2,3 % din participații); ponderea predominantă în fluxul participațiilor la capital în 2010 este reprezentată de *dezvoltările de firme* cu o valoare de 3928 milioane euro, respectiv 96,6% din participații.

Pentru a aprecia impactul de durată al *investițiilor greenfield* asupra economiei, au fost evidențiate și *acumulările de investiții străine directe (solduri)* în întreprinderile înființate prin investiții *greenfield*, denumite *întreprinderi greenfield*.

Din punct de vedere al repartizării pe principalele activități economice, investițiile străine directe în *întreprinderi greenfield* s-au orientat cu precădere spre industria prelucrătoare (13,9% din soldul ISD). Alte ramuri în care aceste investiții au o pondere semnificativă sunt: comerț (10,2%), intermediari financiare și asigurări (6,8%) construcții și tranzacții imobiliare (5,5%).

Cea mai mare parte a investițiilor străine directe în *întreprinderi greenfield* se concentrează, ca și ansamblul ISD, în regiunea BUCUREȘTI-ILFOV (30% din soldul ISD); urmează regiunea CENTRU cu 5,3% și regiunile VEST și SUD MUNTENIA cu 3,9% respectiv 3,2% din soldul ISD.

Considerată după mărimea investițiilor străine directe în *întreprinderi greenfield*, ordinea țărilor de proveniență a acestora diferă întrucâtva de ordinea stabilită în funcție de originea soldului total al ISD. Astfel, cele mai mari investiții în *întreprinderi greenfield* provin din Germania (8,5% din soldul ISD), urmate de cele din Olanda (8,4%), Austria (5,6%) și Italia(4,2%) .

4. Veniturile realizate din ISD

Veniturile nete obținute de către investitorii străini direcți în anul 2010 au înregistrat suma de 491 milioane euro, ceea ce reprezintă o diminuare cu 203 milioane euro în raport cu anul precedent.

Veniturile din participații la capital reprezintă *profiturile nete* obținute de întreprinderile ISD, în valoare de 4222 milioane euro, diminuate cu *pierderile* înregistrate de întreprinderile ISD în valoare de 4495 milioane euro și reprezintă pentru anul 2010 o pierdere de 273 milioane euro.

Prin diminuarea veniturilor din participații la capital cu valoarea *dividendelor repartizate* în anul 2010 investitorilor străini direcți (în sumă de 1970 milioane euro) se obține o *pierdere netă* pe ansamblul ISD în sumă de 2243 milioane euro, calculată conform metodologiei internaționale de determinare a profitului reinvestit.

Veniturile nete din dobânzi primite de către investitorii străini direcți la creditele acordate întreprinderilor lor din România, atât direct cât și prin alte companii nerezidente din cadrul grupului, au înregistrat un nivel de 764 milioane euro.

5. Exporturile și importurile întreprinderilor investiție străină directă

Activitatea de export/import a întreprinderilor ISD a avut un impact pozitiv asupra comerțului exterior al României, ponderea acestora în exporturi fiind de 72,4% în timp ce ponderea în importuri a fost de 62,5%.

	milioane euro			
	Exporturi (FOB)		Importuri (CIF)	
	întreprinderi ISD	(%) întreprinderi ISD în total economie *)	întrep. ISD	(%) întrep. ISD în total economie *)
Total	25950	72.4	28181	62.5
Industrie, din care:	22887	63.8	19923	44.2
Industria extractivă	582	1.6	696	1.6
Industria prelucrătoare din care:	21934	61.2	18849	41.8
-alimente, băuturi și tutun	314	0.9	978	2.2
-ciment, sticlă, ceramică	139	0.4	265	0.6
-fabricare produse din lemn, inclusiv mobilă	1223	3.4	396	0.9
- fabricarea calculatoarelor, altor produse electronice, optice și electrice	3652	10.2	3426	7.6
-mașini, utilaje și echipamente	1020	2.9	546	1.2
-metalurgie	2725	7.6	1572	3.5
-mijloace de transport	6713	18.7	4820	10.7
-prelucrare țîței, produse chimice, cauciuc și mase plastice	2947	8.2	4414	9.8
-textile, confecții și pielărie	2983	8.3	2095	4.6
-alte ramuri ale industriei prelucrătoare	218	0.6	337	0.7
Energie electrică, gaze și apă	371	1.0	378	0.8
Activități profesionale, științifice, tehnice și administrative și servicii suport	47	0.1	218	0.5
Agricultură, silvicultură și pescuit	334	0.9	91	0.2
Comerț	2495	7.0	7138	15.8
Construcții și tranzacții imobiliare	48	0.2	145	0.3
Hoteluri și restaurante	3	0.0	13	0.0
Tehnologia informației și comunicații	39	0.1	467	1.1
Intermedieri financiare și asigurări	66	0.2	71	0.2
Transporturi	28	0.1	100	0.2
Alte activități	3	0.0	15	0.0

*) Nu include exporturile și importurile aferente activităților diviziunilor CAEN 84 Administrație publică, 97/98 Activități ale gospodăriilor populației și 99 Activități extrateritoriale.

NOTĂ: Exporturile și importurile sunt agregate după activitatea de bază a firmelor, conform CAEN rev. 2

În ceea ce privește soldul balanței comerciale agregate a întreprinderilor ISD pe diferitele ramuri economice, se constată că *industria prelucrătoare* este principala ramură cu excedent comercial (3085 milioane euro) și aceasta în special datorită subramurilor *mijloace de transport* (excedent 1893 milioane euro), *metalurgie* (excedent 1153 milioane euro) și *mașini, utilaje și echipamente* (excedent 474 milioane euro).

Este de menționat că *agricultura*, *silvicultura și pescuitul*, deși a înregistrat ISD la un nivel relativ redus (2% din soldul ISD la 31 decembrie 2010), constituie cea de a doua ramură a economiei în care întreprinderile ISD au înregistrat excedent comercial agregat (243 milioane euro). În toate celelalte ramuri întreprinderile ISD au înregistrat deficit comercial agregat.

Exportul și importul întreprinderilor ISD sunt cele aferente companiilor cercetate în mod exhaustiv (peste 20 de salariați). Datele privind exportul și importul pe ansamblul economiei, luate în calcul la determinarea mărimilor relative, sunt cele raportate de operatorii economici care au depășit pragurile valorice de raportare pentru anul 2010, stabilite pentru declarațiile Intrastat.

*
* *

Baza de sondaj a cercetării statistice a fost de circa 43000 de întreprinderi investiție străină directă. Volumul total de unități cercetate, atât exhaustiv cât și aleator, a fost de 6870.

Au fost cercetate exhaustiv 5977 de întreprinderi investiție străină directă, cuprinzând întreprinderile cu cel puțin 20 de salariați (5613 unități), toate instituțiile de credit cu capital străin (38 de unități), toate societățile cu capital străin din domeniul asigurărilor (38 de unități), precum și întreprinderile considerate atipice (toate întreprinderile investiție străină directă care au cifra de afaceri sau capitalul social de cel puțin 30 milioane lei, indiferent de numărul de salariați existenți, respectiv 288 de unități).

A fost cercetată aleator mulțimea de întreprinderi investiție străină directă având între 5 și 19 salariați inclusiv, aceasta fiind reprezentată de eșantionul format din 893 de unități din totalul de 8261 de unități.

Pentru întreprinderile investiție străină directă având între 0 și 4 salariați (circa 28700 de unități) indicatorii ISD au fost determinați prin aplicarea procentului ce reprezintă ponderea cifrei de afaceri a acestor unități în total cifră de afaceri a întreprinderilor ISD, la indicatorii rezultați din cercetarea celor 6870 de unități, după procesul de extindere a datelor.

De asemenea, deosebit de cele de mai sus, au fost cercetate exhaustiv și întreprinderile ISD de gradul II (572 de unități).

Rata de răspuns a cercetării statistice ISD a fost de 97,6%.

Gradul de eroare al rezultatelor cercetării statistice privind investițiile străine directe în România la 31 decembrie 2010 (fluxuri și solduri) este de $\pm 3\%$, principalii indicatori cercetați fiind garantați cu o probabilitate de 95%.